

สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง

วีรวิท คงศักดิ์

นับเป็นเวลาเกือบ ๒ ปี ที่คณะกรรมการจัดงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ ภายใต้การนำของ นายแพทย์ พลเดช ปิ่นประทีป ร่วมกับภาคีเครือข่าย ๒๒ องค์กร “คิด” แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสังเคราะห์จนเป็น “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” และมอบให้พลเอก อีริเดซ มีเพียร ประธานวุฒิสภา ในฐานะรักษาการ ประธานรัฐสภาแล้ว เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ เพื่อนำไปมอบต่อให้รัฐบาลใหม่หลังจากเข้ารับหน้าที่

ความเป็นมาของปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรงนี้ เกิดจากแนวคิดของคณะกรรมการบริหารศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม) เมื่อ ๒ ปีก่อนว่า ควรมีการรณรงค์สร้างคุณธรรมในสังคมไทย ๓ ประการ คือ “ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง”

จากนโยบายนี้ ศูนย์คุณธรรมได้เชิญภาคเครือข่าย ๖ กลุ่ม คือ ข้าราชการและนักการเมือง การศึกษา ศาสนา ชุมชน ภาคธุรกิจ และสื่อมวลชน มาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาหนทางในการรณรงค์หาแนวทางในการสร้างสังคมไทยให้มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ และมีความพอเพียง

ในส่วนของภาคข้าราชการและนักการเมืองภายใต้การนำของคณะกรรมการการศึกษาตรวจสอบเรื่องการทุจริตและเสริมสร้างธรรมาภิบาล วุฒิสภา ร่วมกับสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และมูลนิธิคลังสมอง วปอ.เพื่อสังคม ได้พิจารณาว่า

ประเทศไทยได้นำระบบธรรมาภิบาลมาใช้ในระบบราชการตั้งแต่ปี ๒๕๔๒ และรัฐธรรมนูญบัญญัติให้รัฐบาลส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารราชการที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ แต่จนถึงบัดนี้ยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม คือ “ประโยชน์สุขของประชาชน” เลย

จากการศึกษาการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศต่าง ๆ พบว่า หลายประเทศได้รณรงค์สร้างค่านิยม “Integrity” ควบคู่กับการจัดระบบงานให้มีธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันประกอบด้วย หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักนิติธรรม

“Integrity” เป็นคำที่แปลเป็นภาษาไทยที่ชัดเจนได้ยาก ท่านองคมนตรี ธาณินทร์ กรัยวิเชียร เคยให้ความเห็นว่ามีความหมายใกล้เคียงกับ “ทศพิธราชธรรม” ในข้อ “อวิโรธน” ซึ่งแปลว่า “ความไม่คลาดจากธรรม” ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ให้ความหมายว่า “รู้แล้วผิดแล้วไม่ทำ” และในที่สุดท่านองคมนตรีได้ให้คำนิยามในทัศนะของท่านว่า “การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม”

อย่างไรก็ดี มี “ทศพิธราชธรรม” อีกข้อหนึ่ง คือ “อาชวะ” ที่แปลว่า “ซื่อตรง” ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชได้ทรงให้ความหมายว่า “ความประพฤติซื่อตรง ไม่คดทรยศต่อมิตรสหาย ต่อหน้าที่การงาน ตลอดจนถึงประชาชน”

และเมื่อตรวจสอบ “หลักราชการ” ๑๐ ประการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานไว้เมื่อ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๔๕๗ ซึ่งได้ทรงกล่าวถึง “ความซื่อตรง” ๒ ประการ คือ ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป โดยพระองค์ได้ทรงนิพนธ์ไว้ว่า

“ความซื่อตรงต่อหน้าที่ คือ ตั้งใจกระทำการกิจ ซึ่งได้รับมอบให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นโดยซื่อสัตย์สุจริต ใช้ความอุตสาหวิริยภาพเต็มสติกำลังของตน ด้วยความมุ่งหมายให้กิจการนั้น ๆ บรรลุถึงซึ่งความสำเร็จโดยอาการอันงดงามที่สุดที่จะพึงมีหนทางจัดไปได้”

และ “ความซื่อตรงต่อบุคคลทั่วไป คือ ความประพฤติซื่อตรงต่อคนทั่วไป รักษาตนให้เป็นคนควรเขาทั้งหลายจะเชื่อถือได้ โดยรักษาวาจาสัตย์พูดอะไรเป็นมัน ไม่เหินหันเปลี่ยนแปลง คำพูดไปเพื่อความสะดวกเฉพาะครั้ง ๑ คราว ๑”

จากบทพระราชนิพนธ์ดังกล่าว อาจสรุปเป็น “ค่านิยม” ในการสร้าง “ความซื่อตรง” ได้ ๕ ประการ คือ ๑) ความซื่อสัตย์สุจริต ๒) ความวิริยะอุตสาหะ ๓) ความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ ๔) การรักษาความสัตย์สุจริต และ ๕) การทำตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธา

อย่างไรก็ดี ถ้าพิจารณาด้านความประพฤติของมนุษย์ในเรื่อง “ซื่อตรง” แล้ว จะเห็นว่า ต้องประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ ซึ่งถ้าทุกคนมี “ความพอเพียง” แล้ว ก็จะสามารถควบคุมกิเลสของตนมิให้หลงไปกระทำในสิ่งที่ตนรู้ว่า “ไม่ดี ไม่ควรทำ” ได้

ด้วยเหตุนี้ เครือข่ายด้านข้าราชการและนักการเมือง จึงเสนอโครงการ “องค์กรต้นแบบความซื่อตรงในภาครัฐ” โดยสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินรับเป็นเจ้าภาพในการทำกิจกรรมนี้ และขอให้คณะกรรมการจัดงานฯ พิจารณาใช้เป็นกรอบในการรณรงค์ จึงเป็นที่มาของคำขวัญงานว่า “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง”

ต่อมาคณะกรรมการจัดงานฯ ได้จัดทำ “ร่างแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ” โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ ๒๒ องค์กรเครือข่าย และนำเสนอในการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑-๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ณ ฮอลล์ ๙ อิมแพ็ค เมืองทองธานี

ในที่สุดผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ คนได้ให้ความเห็นชอบและประกาศ “ปฏิญญาคุณธรรมความซื่อตรง” ต่อสาธารณะ โดยมี ๒ ส่วน คือ สิ่งที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกันเป็นพันธสัญญา ๖ ประการ ดังนี้

๑. เราตระหนักว่าการเสริมสร้างคุณธรรมและความซื่อตรง ต้องเริ่มปฏิบัติที่ตัวเราและหน่วยงานของเรา ก่อน ดังนั้น จึงขอประกาศว่าจะรวมตัวกันก่อตั้งเป็นเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ และมีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สถาบันและเครือข่ายของเราเป็นต้นแบบ ซึ่งมีผู้นำ ผู้ปฏิบัติงาน และวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างคุณธรรมความซื่อตรง

๒. เรา เครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ จะร่วมกันสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความซื่อตรง โดยใช้กระบวนการเสริมสร้างและกล่อมเกลாதงสังคมจากสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันข้าราชการและการเมือง รวมทั้งสถาบันสื่อมวลชน ในการเข้ามาร่วมคิด วางแผนและร่วมแรงร่วมใจในการปลูกฝัง เสริมสร้างและกล่อมเกลาสมาชิก โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักธรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามดั้งเดิมเป็นเครื่องมือการพัฒนา

๓. เราขอประกาศให้วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ของทุกปีเป็นวันแห่งความซื่อตรงของสังคมไทย โดยเครือข่ายจะร่วมกันสร้างระบบและกระบวนการยกย่องเชิดชูการเป็นต้นแบบด้านคุณธรรมความซื่อตรงในระดับบุคคลและหน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรม

๔. เราจะร่วมกันใช้มาตรการทางสังคมในการลงโทษและประณามผู้ฝ่าฝืนกฎ กติกา มารยาทของสังคม และกฎหมายบ้านเมือง พร้อมทั้งต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ และจะผลักดันให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบและกระบวนการติดตามตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิดให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕. เราจะขยายเครือข่ายสังคมคุณธรรมและการรณรงค์ค่านิยมความซื่อตรงออกไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และเพิ่มศักยภาพการขับเคลื่อนกิจกรรมและมาตรการภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

๖. เรา ทุกองค์กรภาคีจะยึดกรอบทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่ายสังคมคุณธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ และแผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ที่ผ่านความเห็นชอบจากสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ นี้ เป็นเครื่องมือในการจัดทำกิจกรรม โครงการ และงบประมาณของตนเพื่อสนับสนุนเครือข่ายและการรณรงค์สร้างพลังทางสังคมให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ส่วนที่สอง เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งภาคีเครือข่ายได้เสนอให้รัฐบาลใหม่และรัฐสภาดำเนินการ ดังนี้

๑) รัฐบาลควรสนองตอบความไว้วางใจของประชาชนทั่วประเทศ ด้วยการประกาศความมุ่งมั่นอย่างบริสุทธิ์ใจที่จะเป็น รัฐบาลแห่งความซื่อตรง และมีนโยบายสร้างเสริมคุณธรรมความซื่อตรงเคียงคู่ไปกับนโยบาย ประชานิยม เศรษฐกิจ และ ความมั่นคงทุกนโยบาย

๒) รัฐบาลควรมีมติ ครม.ประกาศให้ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ของทุกปี เป็นวันแห่งความซื่อตรงของชาติเพื่อ หนุนเสริมการรณรงค์ทางสังคม

๓) รัฐบาลควรประกาศการสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่าย ภายใต้แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ โดยจัดตั้งกองทุนไทยซื่อตรง เป็นกองทุนเฉพาะกิจเพื่อหนุนเสริม

๔) รัฐสภาควรประกาศสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายสังคมคุณธรรมแห่งชาติ โดยใช้ข้อบังคับ จรรยาบรรณนักการเมือง เป็นเครื่องมือสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง

ขณะนี้ปัญญาคุณธรรม กรอบทิศทางการขับเคลื่อนเครือข่ายสังคมคุณธรรม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๔ และ แผนพัฒนาความซื่อตรงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ อยู่ในมือประธานวุฒิสภา และพร้อมที่จะเสนอให้กับ นายกรัฐมนตรีท่านใหม่ เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปแล้ว

ดังนั้น จึงเหลือแต่เพียงรัฐบาลชุดใหม่จะให้ความสำคัญ และตอบสนองความต้องการของประชาชนในเรื่อง “สร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยซื่อตรง” มากหรือน้อยเพียงใด ซึ่งประชาชนกำลังเฝ้าดูอยู่อย่างใกล้ชิด

และต้องไม่ลืมว่า คณะรัฐมนตรีเป็น “ข้าราชการของรัฐ” ที่ต้องปฏิบัติตนตาม “หลักราชการ” เหมือนกัน

เขียนให้ “โพสต์ทูเดย์”

๒๕ ก.ค.๕๕

